

STORTINGET

Innst. 631 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Prop. 180 S (2020–2021)

Innstilling fra justiskomiteen om Samtykke til del- takelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlem- melse i EØS-avtalen av en forordning om EUs ord- ning for sivil beredskap (2021–2027)

Til Stortinget

Sammendrag

Forslag til en forordning om EUs ordning for sivil beredskap (2021–2027) ble presentert av Europakommisjonen 2. juni 2020. Forordningen er ennå ikke formelt vedtatt i EU, og proposisjonen baseres på det siste utkastet til forordning, jf. 2020/0097(COD). Det ventes imidlertid ikke endringer av betydning i utkastet før det blir vedtatt.

Forordning 2020/0097(COD) om endring av europaparlaments- og rådsbeslutning (EU) nr. 1313/2013 omhandler EUs ordning for sivil beredskap og er et av EUs programmer. Programmet har varighet i 2021–2027. Forordningen bygger videre på endringene gjennomført ved beslutning (EU) 2019/420 (rescEU), som ble innlemmet i EØS-avtalen i 2019, jf. Prop. 122 S (2018–2019) om innlemmelse i EØS-avtalen av beslutning (EU) 2019/420 om EUs ordning for sivil beredskap. Hensikten med endringene i 2020/0097(COD) er å styrke EUs ordning for sivil beredskap ytterligere, blant annet på bakgrunn av de store konsekvensene den pågående covid-19-pandemien har påført en rekke samfunnsområder i europeiske stater.

Covid-19-pandemien har medført at både EU og ordningens deltakerstater har avdekket svakheter ved den kollektive evnen til rask respons. Dette gjelder spe-

sielt kriser med lengre forløp der en hendelse, for eksempel et virusutbrudd, fører til flere påfølgende hendelser som utfordrer den nasjonale håndteringsevnen i de aller fleste europeiske stater. Dette har synliggjort behovet for økt innsats på EU-plan. Gjennom endringene som følger av 2020/0097(COD), gjøres det endringer i hvordan EU støtter, koordinerer og supplerer medlemsstatenes innsats innen beredskap og krisehåndtering for å sikre forebygging, beredskap og krisehåndtering ved naturkatastrofer og menneskeskapte katastrofer til egne borgere i og utenfor Europa.

2020/0097(COD) styrker ordningen finansielt ved en betydelig økning av budsjettmidlene. Budsjettet for EUs ordning for sivil beredskap, inkludert Next Generation EU, er fastsatt til totalt 3,3 mrd. euro. Det samlede norske bidraget er anslått til 836 mill. kroner med kurs av 5. januar (10,4713).

Ettersom gjennomføring av EØS-komiteens beslutning innebærer økonomiske konsekvenser over flere år, er Stortingets samtykke til deltakelse i EØS-komiteens beslutning nødvendig i medhold av Grunnloven § 26 andre ledd. For at Norge skal kunne delta i programmet fra oppstarten, legges det opp til å innhente Stortingets samtykke før forordningen er endelig vedtatt i EU, og før beslutningen i EØS-komiteen er fattet. Forordningen forventes vedtatt av EU i mai 2021. EØS-komiteens beslutning er ventet i juni/juli 2021. Det ventes ingen vesentlige endringer i utkastet til forordning eller EØS-komiteebeslutning. Dersom det likevel skulle bli vesentlige endringer, vil saken bli fremlagt for Stortinget på nytt.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Martin Henriksen, lederen Lene

Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss, Peter Frølich og Frida Melvær, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen og Kjell-Børge Freiberg, fra Senterpartiet, Jan Böhler og Jenny Klinge, og fra Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, viser til at proposisjonen omhandler samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av en forordning om EUs ordning for sivil beredskap. Hensikten med ordningen er å legge til rette for et bredt samarbeid i Europa innen samfunnssikkerhet og beredskap. Komiteen registrerer at forordningen ennå ikke er formelt vedtatt i EU, og at proposisjonen baserer seg på det siste utkastet til forordning, jf. 2020/0097 (COD).

Komiteen merker seg at EUs ordning for sivil beredskap er det viktigste grunnlaget i EU for sivil katastrofeinnsats og for annet samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid, og innebærer at deltakerstatene stiller ressurser til rådighet for kriserammede stater, både i og utenfor Europa.

Komiteen merker seg videre at EUs ambisjon med ordningen er å bygge opp og videreutvikle felles europeisk krisehåndteringsevne, for å møte økningen og alvorlighetsgraden i natur- og menneskeskapte kriser som har rammet Europa de senere årene, og at dette primært gjøres ved å styrke den sivile ressursreserven rescEU og beredskapsreserven ECPP.

Komiteen registrerer at forordningen bygger videre på endringene gjennomført ved beslutning (EU) 2019/420 (rescEU), som ble innlemmet i EØS-avtalen i 2019, jf. Prop. 122 S (2018–2019) om innlemmelse i EØS-avtalen av beslutning (EU) 2019/420 om EUs ordning for sivil beredskap. Komiteen merker seg at hensikten med endringene i 2020/0097 (COD) er å styrke EUs ordning for sivil beredskap ytterligere i lys av de omfattende konsekvensene den pågående covid-19-pandemien har påført en rekke samfunnsområder i europeiske stater. Komiteen registrerer at pandemien har synliggjort behovet for økt innsats på EU-plan, og at endringene som følger av 2020/0097 (COD), medfører endringer i hvordan EU støtter, koordinerer og supplerer medlemsstatenes innsats innen beredskap og krisehåndtering for å sikre forebygging, beredskap og krisehåndtering ved naturkatastrofer og menneskeskapte katastrofer til egne borgere i og utenfor Europa.

Komiteen merker seg også at covid-19-pandemien har medført at både EU og ordningens deltakerstater har avdekket svakheter ved den kollektive evnen til rask respons. Dette gjelder spesielt kriser med lengre forløp der en hendelse, for eksempel et virusutbrudd, fører til flere påfølgende hendelser som utfordrer den nasjonale håndteringsevnen i de aller fleste europeiske stater.

Komiteen viser til at EUs ordning for sivil beredskap forvaltes i Norge av Direktoratet for samfunnssik-

kerhet og beredskap (DSB) på vegne av Justis- og beredskapsdepartementet. Komiteen merker seg at ordningen representerer et viktig sikkerhetsnett for norsk samfunnssikkerhet og beredskap, særlig for situasjoner som oppstår sjelden, men som får store konsekvenser for et land alene. Komiteen registrerer at ordningen er relevant for andre sivile sektorer som helse, samferdsel, miljø og kunnskap bl.a. gjennom kunnskaps- og kapasitetsoppbygging. Ordningen er også relevant for forsvarssektoren når det gjelder sivile sektors bidrag og kapasitetsoppbygging innenfor totalforsvaret, samt på utenriksfeltet både sikkerhetspolitisk og gjennom humanitær bistand til tredjeland.

Komiteen merker seg at Norge har mottatt finansielle bidrag fra EUs ordning for sivil beredskap bl.a. til flere nasjonale øvelser og prosjekter der ressurser fra EU har deltatt. Komiteen merker seg videre at den raske responsen fra et USAR-team i Gøteborg under leirskredet i Gjerdrum i romjulen 2020 var et direkte resultat av en slik tidligere felles øvelse. Norge har også mottatt tilskudd til opprettelsen av det norske medisinske teamet NOR EMT, som har deltatt i to innsatser i 2020. Norge fikk også bistand til assistert hjemreise for om lag 600 norske borgere i utlandet ved starten av pandemiutbruddet.

Komiteen registrerer at EUs ordning for sivil beredskap nå dreies videre i et mer operativt spor der beredskap og respons mot store, grenseoverskridende hendelser gis en tydeligere finansiell prioritet. Komiteen mener det er positivt at Norge i denne sammenheng har påtatt seg å etablere en luftambulanse for transport av pasienter med alvorlige og smittsomme sykdommer som en kapasitet i rescEU. Luftambulansen har base i Norge, og Norge kan benytte kapasiteten når den ikke er i bruk i EU. Komiteen merker seg at deltakelse i EUs ordning for sivil beredskap også er viktig for Norges samarbeid med de øvrige nordiske landene om utvikling av rescEU-ressurser, innen helse, CBRNE og skogbrann. Det nordiske samarbeidet er i stor grad knyttet til EUs ordning for sivil beredskap, og mange operative diskusjoner er basert på at alle de nordiske landene deltar.

Komiteen vil understreke at å stille nasjonale kapasiteter tilgjengelig i den sivile beredskapsreserven ikke endrer det grunnleggende prinsippet om nasjonal selvrådrett i en situasjon der Norge skulle trenge disse selv. Ordningen kommer heller ikke til erstatning for den nasjonale beredskapskapasiteten, men er ment å være en nødvendig forsterkning ved større katastrofer.

Komiteen viser til at ettersom deltakelse i EUs ordning for sivil beredskap innebærer økonomiske forpliktelser over flere år, til sammen i overkant av 836 mill. kroner, er Stortingets samtykke til deltakelse i EØS-komiteens beslutning nødvendig i medhold av Grunnloven § 26 andre ledd.

Komiteen viser til at Norge har deltatt i det europeiske samarbeidet om sivil beredskap siden 1982. Komiteen merker seg at for at Norge skal kunne delta i programmet fra oppstarten av ny periode, blir det lagt opp til å innhente Stortingets samtykke før forordningen er endelig vedtatt i EU, og før EØS-komiteen treffer sin beslutning. Det vil da ikke være nødvendig for Norge å ta konstitusjonelle forbehold ved beslutning i EØS-komiteen.

Komiteen merker seg at det ikke er ventet at det vil komme endringer i utkastet til forordning eller beslutningen i EØS-komiteen som vil avvike fra det vedlagte utkastet, men dersom det mot formodning skulle oppstå et vesentlig avvik, vil saken bli framlagt for Stortinget på nytt. Komiteen registrerer at forordningen var ventet vedtatt av EU i mai 2021, og at beslutningen i EØS-komiteen er ventet i juni/juli 2021.

Uttalelse fra utenriks- og forsvarskomiteen

Justiskomiteen sendte foreløpig avgitt innstilling til utenriks- og forsvarskomiteen 18. mai 2021. Utenriks- og forsvarskomiteen sluttet seg til innstillingen og hadde for øvrig ingen merknader i brev av 25. mai 2021.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Stortinget samtykker i deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av en forordning om EUs ordning for sivil beredskap (2021–2027).

Oslo, i justiskomiteen, den 1. juni 2021

Lene Vågslid

leder

Frida Melvær

ordfører

